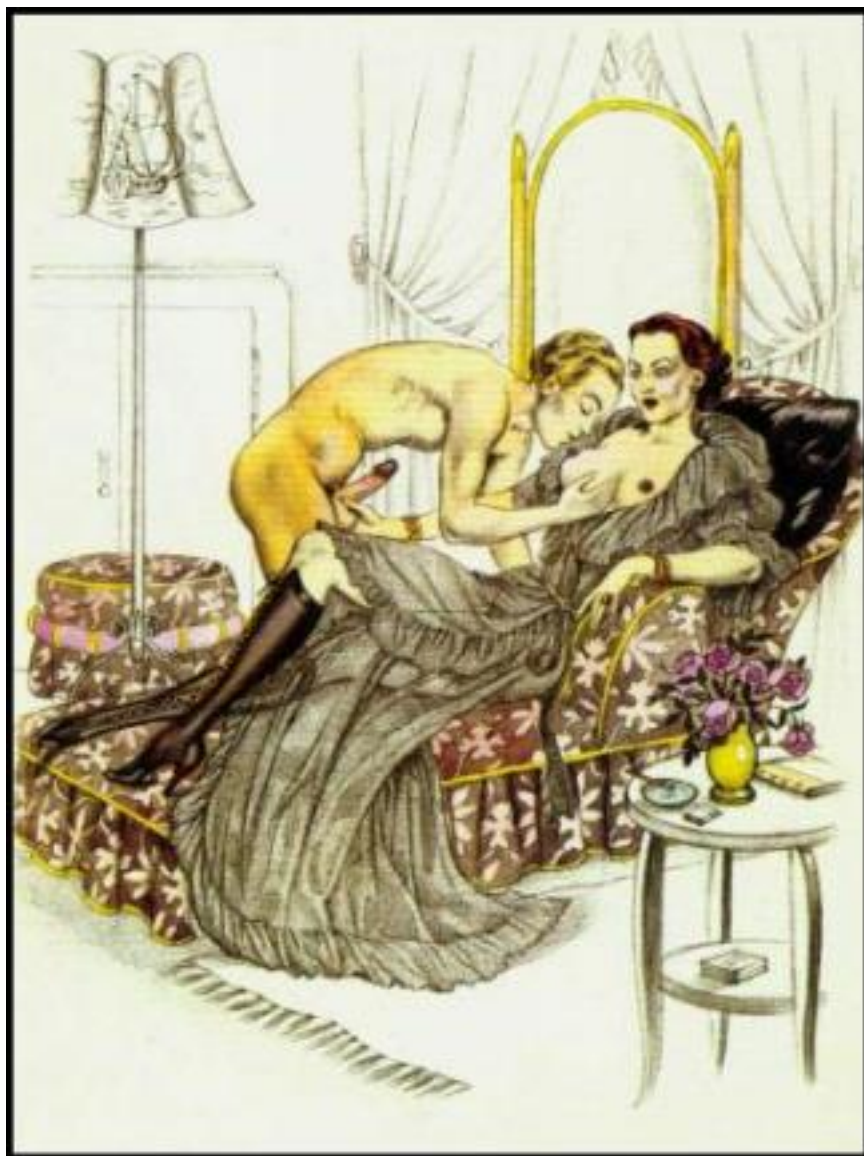

BRECHT: KOLDUSOPERA

Bertolt Brecht

Koldusopera

Színmű három felvonásban

Fordította: Vas István

<http://mek.oszk.hu/00300/00335/00335.htm#d6433>

Dalok, versek a színműből:

Peachum reggeli korálja:

Kezdd el bűnös életedet!
Hát ébredj, te alja keresztény!
Az Úristen majd ad neked
A jóra csak tovább is rest légy.

Testvéredet áruld gazul!
A hitvesed add vigan el!
Hát levegő neked az Úr?
Az ítélet napja közel!

*

Hecc-dal

1

PEACHUM
Hess! hess! hess!
Jobb lesz otthon meleg ágyba bújni már
Kell a nagy hecc
Azt hiszik, hogy őnekik majd épp valami extra jár.

PEACHUMNÉ
Ez az a hold Soho fölött
Mikor az a szörnyű "Dobban a szív" sláger zeng
Ez hát az a "Ha te elmégy, veled megyek én Johnny!"
Ha kigyullad a vágy meg a félhold fent.

2

PEACHUM

Hess! hess! hess!

Kezddetek már új életet, jaj mi lesz?

Mert a nagy hecc

A mocsokba ránt és aztán tönkretesz.

KETTEN

Mit ér az a hold Soho fölött?

Mit ér majd, ha a szörnyű "Dobban a szív" sláger zeng

Mit ér hát az a "Ha te elmegy, veled megyek én, Johnny"?

Ha a mocsokban a szerelmük tönkrement?

*

Kalóz Jenny

1

Urak, itt van Jenny és mossza a poharakat

S kész a cselédjük lenni.

S minden pennyt alázatos köszönettel elfogadok

S önök látnak engem rongyban meg a rongyos fogadót

S önök nem tudják, hogy mit tud Jenny.

Ám eljön egy este, mikor majd zugnak a parton

S kérdik majd: Miért ez a lárma, mondd?

S aki dézsa mellett mosolyogni lát majd

Mind így szól: Mit nevet ez a rongy?

S egy hajó, nyolcvitorlás

És rajta ötven ágyú

A part előtt áll.

2

És azt mondják: Lányom, menj, mosogass

És egy pennyt is kapsz, szegény.

És én elteszem a pennyt

És az ágyat vetem.

(Aznap este úgysem alszik ott senki sem.)

De még nem tudják, hogy mire várok én.

Ám eljön egy este, nagy lesz a lárma a parton

S kérdik majd: Miért ez a szörnyű hang?

S aki ablak mellett mosolyogni lát majd
Mind így szól: Mit nevet ez a bitang?
S egy hajó, nyolcvitorlás
És rajta ötven ágyú
Tüze bömbölve száll.

3

Urak, akkor, tudom, hogy majd nem mosolyognak
Mert omlanak a házaik
És a városban tombol majd a pusztítás
Csak egy rongyos fogadó marad épen, semmi más
S kérdik majd: És itt ugyan ki lakhatik?
És a fogadó körül lesz lárma akkor éjjel
S kérdik majd: Hogyhogy ez épen megmaradt?
És ha látják, hogy az ajtón akkor reggel kilépek
Mind így szól: Hát éppen emiatt?
S egy hajó, nyolcvitorlás
És rajta ötven ágyú
S felvont lobogók.

4

És majd százan jönnek délben a parton élém
És száz kalóz a Jennyt várja
És minden férfit megfognak, és láncba verik
És elvonul majd sorban előttem mindegyik
S kérdik majd: Kit ítélsz halálra?
S aznap délben halálos nagy csönd lesz a parton
Ha majd várják, ki hal meg még.
S aztán meghallják, hogy azt kiáltom: Mindet!
S ha lehull a fej, azt mondom: Hoppla!
S egy hajó, nyolcvitorlás
És rajta ötven ágyú
Velem tengerre száll.

*

Polly egy kis dallal adja szülei tudtára,

hogy férjhez ment Macheath-hez, a rablóhoz

1

Azt hittem, mikor még semmit se tudtam
Még ártatlanságom idején
Tán értem is jön valaki egyszer
S tudnom kell, hogy mit feleljek én.
És hogyha gazdag
És hogyha tiszta
S gallérján nincs hétköznapi se szenny
És hogyha tudja, hogy hölgyek közt mi illik
Hát azt mondom, hogy: "Nem."
Akkor fennhordjuk az orunkat
S csevegünk csak hűvösen.
Remeghet lágyan a holdvilág
Szállhat a csónak a holdas vizen át
De más nem lesz semmi sem.
Hiszen akkor lefeküdni nem lehet
Hisz az ember akkor szívtelen.
Hiszen akkor történne más is
De akkor nincs is más, csak: "Nem."

2

És jött a vidéki, lakóhelye Kent
És vérbeli stramm fiú volt.
A másoknak volt három hajója
S a harmadik értem bomlott.
S lehettek gazdagok
Lehettek csinosak
Gallérjukon nem volt soha szenny
És mivel tudták, hogy hölgyek közt mi illik
Hát azt mondtam én, hogy: "Nem."
Akkor fennhordtam az orromat
S csevegtem csak hűvösen.
Remegett lágyan a holdvilág
Szállt az a csónak a holdas vizen át
De más nem is volt semmi sem.
Hiszen akkor lefeküdni nem lehet
Hisz az ember akkor szívtelen.
Hiszen akkor történne más is
De akkor nincs is más, csak: "Nem."

3

És jött egy nap s az a nap lila volt
És jött, aki semmire se kért
A kalapját felakasztotta egy szögre a szobámban
És én nem is tudtam, hogy miért.
És mert nem volt pénze sem
Inge sem volt tiszta
De vasárnap is látszott rajta a szenny
És mert azt se tudta, hogy hölgyek közt mi illik
Hát nem mondtam azt, hogy: "Nem."
Most már nem hordtam fenn az orromat
S nem csevegtem hűvösen.
Remegett lágyan a holdvilág
Szállt az a csónak a holdas vizen át
S másképp nem is eshetett velem.
Hiszen akkor rögtön lefeküdni kell
Hiszen nem lehetek akkor szívtelen.
Persze akkor megtörtént más is
Mert hol volt akkor már a "Nem"?

*

Első koldusfinálé
Az ember helyzetének bizonytalanságáról

POLLY
Ennyi is sok volna már?
Egyszer itt e bús világon
Az a férfi rámtaláljon -
Hát talán még ez se jár?

PEACHUM
(kezében a bibliával) Az ember joga az, hogy e világon
Még boldog legyen addig, amíg él
Hogy minden földi gyönyört megtaláljon
Hogy ebédje ne kő legyen, hanem kenyér.
Mert ez az ember joga e világon.
De sajnos, nem hallottuk még idáig

Hogy itt a földön jól van, ami van.
Itt mindenki az igazára vágyik
Csakhogy a helyzet itt most nem olyan.

PEACHUMNÉ

Mért ne lennék végre jó?
Hidd el, néked mindent adnék
Ami csak jó, ami csak szép
Mert kedvemre ez való.

PEACHUM

Hát van, ki jónak lenni nem kíván?
Szétosztani szegények közt a pénzt -
Az Ő országa így jön el talán
Van-e, ki nem óhajtja ezt a fényt?
Hát van, ki jónak lenni nem kíván?
Csak sajnós, hogy e sárvilágon éppen
Az ember küzdve és durván rohan.
Ki ne szeretne élni békességben?
Csakhogy a helyzet itt most nem olyan.

POLLY ÉS PEACHUMNÉ

Sajnos, hogy ez mind így igaz
A föld szegény, az ember gaz.

PEACHUM

Ez persze, sajnós, mind igaz
A föld szegény, az ember gaz.
A földi éden, épp az kell neki
Csakhogy a helyzet itt nem engedi.
Nem - jót akarni nem elég.
A testvéred nagyon szeret
S ha pecsenyédből nem ehet
Még ő is nagyot rúg beléd.
A hűség, azt hiszed, elég?
A hitvesed nagyon szeret
S ha szerelmedből nem ehet
Még ő is nagyot rúg beléd.
A hála, azt hiszed, elég?
A gyermeked nagyon szeret
S ha obsitodból nem ehet
Még ő is nagyot rúg beléd.
Az emberség itt nem elég!

POLLY ÉS PEACHUMNÉ

Hogy így kell lenni, sajnós

Ez itt a szörnyű baj most.
A föld szegény, az ember gaz
Sajnos, hogy ez mind így igaz.

PEACHUM

No persze, sajnos, így igaz
A föld szegény, az ember gaz.
Lennénk mi jók - mi célja van?
Mikor a helyzet nem olyan.

MINDHÁRMAN

Így persze mind semmit sem ér
Az eb ugat, a pénz beszél.

PEACHUM

A föld szegény, az ember gaz
Ez persze, sajnos, mind igaz!

MINDHÁRMAN

Hogy így kell lenni, sajnos
Ez itt a szörnyű baj most.
Ezért ez mind semmit sem ér
Az eb ugat, a pénz beszél!

*

Ballada a kellemes életről

1

Hagyjanak minket a nagy szellemekkel!
Mit ér a könyve, ha üres a gyomra
S rideg kunyhóban gyötri éhe-szomja?
Az ócska prédikáció kinek kell?
Hisz azt csicsergi fákon a madár
Hogy nincs, ki ennyi koszttal jóllakik
És hogy a nép Berlintől Bagdadig
A népi életet megúnta már.
A szép szabadság szegénynek, haj, mit ér?
Hisz kellemesen csak a gazdag él!

2

S a hősök, akik új kalandra készek
S a bőruket is a vásárra hordják
S az igazságot gáncstalan kimondják
Hogy nyárspolgárok élvezzék a szépet?
De nézd a hőst, hogy fázik majd csunyan
És rideg hitvesével csöndben él
És ül és vár és hallgatódzva él
És anno ötezerbe néz csupán.
Vallják be hát, hogy mindez mitsem ér
Hisz kellemesen csak a gazdag él!

3

Elvégre mindezt magam is megértem:
Magányos hős magam is mért ne lennék?
De voltam én nagy emberek közt vendég
S szóltam magamban: Erről mondj le szépen.
A bölcsességgel sokra nem megyünk
A dicsőség szegényes szenvedés
A bátorság, a hírnév oly kevés
S a nagyságból most már elég nekünk.
És a probléma ezzel véget ér
Mert kellemesen csak a gazdag él!

*

Második koldusfinálé

1

MAC

Ti megmondjátok, hogy kell jónak lenni
És nem folytatni bűnös életet
De adjatok előbb valamit enni
Mert ez a kezdet: úgy beszéljétek.
Hisz nektek jut a pocak, nekünk az erény
Hát nézzétek, ez mindenkorra áll:
Akárhogy kerteljétek, csak kimondom én

Előbb a has jön, aztán a morál.
Mikor lesz, hogy az éhező levághat
A nagy kenyérből egy kis részt magának?

HANG A SZÍNPAD MÖGÜL
Az ember miből él?

MAC
Az ember miből él? Hisz az a sorsa
Hogy embert kínozt, megnyúz, nyomorít és zabál.
Az ember abból él, hogy oly gyakorta
Nem tudja, hogy ember lehetne már.

KÓRUS
Hát jó urak, nem kár a benzinért?
Az ember eddig csak a bűnből élt.

2

KOCSMA JENNY
A nő miképpen húzza fel a szoknyát
S miképpen éljen szűzi életet?
Előbb valamit enni adjatok hát
Mert ez a kezdet: úgy beszéljétek.
Nekünk való a tisztesség, nektek a kény
Hát nézzétek, ez mindenkorra áll:
Ez a szabály, urak, akárki mit beszél
Előbb a has jön, aztán a morál.
Mikor lesz, hogy az éhező levághat
A nagy kenyérből egy kis részt magának?

HANG A SZÍNPAD MÖGÜL
Az ember miből él?

KOCSMA JENNY
Az ember miből él? Hisz az a sorsa
Hogy embert kínozt, megnyúz, nyomorít és zabál.
Az ember abból él, hogy oly gyakorta
Nem tudja, hogy ember lehetne már.

KÓRUS
Hát jó urak, nem kár a benzinért?
Az ember eddig csak a bűnből élt.

*

Ballada a nemi rabszolgaságról

1

Lehetsz a sátán, a pokoli zsarnok
A hentes vagy s a többiek a barmok!
Rossz kankutya! Pofátlan kurvahajcsár!
Hiába - csak a nők bolondja voltál.
Ne berzenkedj - a hajlamodba vág.
Hja, mert ez a nemi rabszolgaság.
Fütyülsz a bibliára. Nevetsz a BTK-n.
Igyekszel, hogy nagy egoista légy
S hogy ne kerüljön nő soha eléd
Mert véged van, ha asszony, vagy ha lány:
Így hát a napot kár dicsérni reggel
Hisz éjszaka megint fölülre fekszel.

2

Hány nagy szellemet hoz egy kurva lázba
Hány férfi megdögölt, hány férfi látta
S nagy esküvését felbuzdulva fujta
De megdögölt - s ki más temette? Kurva.
Berzenkednek - de hajlamukba vág
Hja, mert ez a nemi rabszolgaság.
Ez csak a bibliát fujja. Az javít a BTK-n.
Ez keresztény! Az anarchista rég!
Délben még mind vigyáz, hogy zellert ne egyék.
Eszmét választanak még gyorsan délután.
Azt mondod este: semmi sem veszett el.
De éjszaka megint fölülre fekszel.

3

Akasztófa alatt sem csügged el még
Vár rá a mész, hogy azzal bemeszeljék

Az élete hajszálvékony fonálon
De nőre gondol még. Mi mást csináljon?
Akasztófa alatt is él a vágy
Hja, mert ez a nemi rabszolgaság.
Eladták már, elszállt a gyors gyönyör
A júdáspénzt a nőnél látja már
S megérti lassanként a vén számár:
Az asszony gödre néki sírgödör.
S akárhogy őrijong és dühöng napestig
Ha jó az éj, megint fölülre fekszik.

*

Dal az emberi nagyratörés elégtelenségéről

1

Az ember fejjel él
De ez nem egyszerű
A te fejedből meg nem él
Legföljebb egy tetű.
Mert az ember-ész is
Furcsa tréfa, semmi más.
Túljár rajta mégis
E világcsalás.

2

Szőj pompás terveket
Vagy új lángelme légy!
És száz új ötleted lehet
De minddel mire mégy?
Mert a rosszaságod
Furcsa tréfa, semmi más.
Hisz magasba vágyol
És ez szép vonás.

3

A boldogság után

Csak fuss, ha fürge vagy!
Mind fut a boldogság után
Az meg hátul szalad.
Mert szegény igényed
Furcsa tréfa, semmi, semmi más
És nagyratörésed
Csak önámítás.

*

Salamon-dal

1

Láttátok Salamon királyt
S tudjátok, hova lett!
Megérti e világ sorát
Megátkozza azt is, hogy megszületett
S látja, hogy minden hiuság.
Nagy bölcs volt Salamon király!
És íme, nincs még éjszaka
De itt az eredménye már:
A bölcsessége, az volt az oka -
Boldog, ki ettől távol áll!

2

És szép volt Kleopátra, szép
S tudjátok, hova lett!
Előbb két császáron tipor
De kurválkodni úgy szeret
Hogy hervad s lesz belőle por.
Babylon szép volt, ugyebár
És íme, nincs még éjszaka
De itt az eredménye már:
A nagy szépsége, az volt az oka -
Boldog, ki ettől távol áll!

3

Hős Caesarról hallottatok

S tudjátok, hova lett!
Az oltáron mint isten ül
S mint ismeretes, megöletett!
Akkor volt éppen legfelül.
S "Te is, fiam"-ot kiabál.
És íme, nincs még éjszaka
De itt az eredménye már:
A hősiesség, az volt az oka -
Boldog, ki ettől távol áll!

4

És ott volt a kíváncsi Brecht
Kit mind daloltatok!
De megkérdezte tőletek
Mért gazdagok a gazdagok
S ezért az országból kiűzitek.
Anyám fia, kérdezni mért muszáj?
És íme, nincs még éjszaka
De itt az eredménye már:
Kíváncsisága, az volt az oka -
Boldog, ki ettől távol áll!

5

S most nézzétek Macheath urat
Feje hajszálon lóg!
Míg józan ész vezette őt
S rabolt minden rabolhatót
Saját céhében nagyra nőtt.
De szíve hívta s állt a bál!
És íme, nincs még éjszaka
De itt az eredménye már:
Érzékisége, az volt az oka -
Boldog, ki ettől távol áll!

*

Ballada, melyben Macheath mindenkitől bocsánatot kér

A szívetek mért lenne túl kemény

Ti emberek, kik éltek majd utánunk?
Hisz kár nevetni sorsunk szégyenén
Oly kár, ha már akasztófára szállunk.
Ha elbuktunk, az átkotok mivégre?
Ne légy bíró, s tul zordan ne ítélj
Mert egyikünk se mérsékelt kedély -
Ti emberek, nincs ok könnyelműségre
Ti emberek, ebből tanuljatok -
Az Istentől kérek bocsánatot.

Majd zápor hull ránk s megtisztít a hó
És minden túl jól táplált húst lehánt
S mely annyit látott és annyit kívánt
Nincs már szemünk - a hollóhad mohó.
És lógunk könnyen, pajkosan forogva
A szél majd erre, majd meg arra ránt
A dögmadarak csőre csap le ránk
Mint út porában bús lócitromokra.
Testvérek, féljeteK s vigyázzatok -
Az Istentől kérek bocsánatot.

A nők, kik palikat keresve
Csinos csecsüket mutogatják
Fiúk futnak utánuk este
Hogy bűnük bérét elfogadják
A gyilkosok, szabad bolondok
Kurvapecérek, tolvajok
A kurvák, lumpok, vagabundok -
Tőlük kérek bocsánatot.

Nem így a rendőrök, a férgek
Akik naponta, este, reggel
Nem adtak enni, csak fakérget
S fejemre bajt hoztak sereggel.
Szórhatnék most fejükre átkot
De már egészen más vagyok
Én már ezekkel nem csatázok
Így kérek hát bocsánatot.

A vasbotot elővegyétek
S a pofájukba vágjatok.
Egyébként megbocsátva kérek
Ezektől is bocsánatot.

*

Függelék a balladához, melyben Macheath bocsánatot kér

A betörők sötétbe járnak
Mert nyugtot nem lelnek maguknak
A mocskosszáju, vad vagányok
Kik káromkodnak, nem nyafognak
A nők, kik lopják a kenyérlépet
Lehetnének anyáitok!
Tán nincs bennük elég keménység -
Ezeknek megbocsássatok.

Ne büntessék a kicsi tolvajt
A naggyal jobb törődni nektek
Szégyenbe, háborúba elhajt
S titeket véres kőre fektet,
Ki tervet gyilkolásra forral
S most irgalomért könyörög -
A száját tömjétek be porral:
Elég van a romok között.

Van, ki felejtést prédikál ma
És megbocsátásról gagyog -
Szükség van itt a kalapácsra:
A pofájukba vágjatok!

1946

*

Új végkorál

Ne üzzétek a kis bűnt, mert hisz nemsokára
Úgyis a föld hidegje járja át:
Gondoljatok a télre és homályra
E völgyben, melynek jajszáva kiált.

A nagy rablókkel végső, nagy csatára

Készüljetek, ne várjatok tovább:
Lehelletük a föld hideg homálya
És ők szerzik e völgynek jajszavát.

1946